

Visuele toer door De Ruigte – januari 2026

Mijn naam is Peter Snelderwaard en ik hou het hele jaar door de flora en fauna in De Ruigte nauwgezet in de gaten. Het natuurpark is erg gevarieerd dankzij de verschillende biotopen (leefomgevingen). Elke maand laat ik deze diversiteit zien met een fotoverslag.

De Ruigte

Je begint net te merken dat de dagen langer worden en dan laat januari zien dat het winter is. Met vorst en zelfs met een paar dagen sneeuw. Voor het grootste deel is de natuur in rust. Een mooi moment voor kinderen om van de Berg af te sleeën, sneeuwpoppen en sneeuwhutten te bouwen.

Ijsnaalden

Bij de Oude Sloot groeide een paar vierkante meter ijsnaalden. Altijd een fraai gezicht.

Na de Oud- en Nieuwjaarsviering begon op 5 januari het baggeren en de snoei-activiteiten. In deze weersomstandigheden zijn gebieden als De Ruigte belangrijk voor dieren om in alle rust te kunnen schuilen. Zo veel mogelijk energie besparen, en alleen als het nodig is op zoek naar voedsel. Mijn angst was dan ook dat we een aantal soorten die op de eilanden zitten, zouden verjagen door het baggeren en snoeien. Dan denk ik vooral aan de schichtige soorten als de roerdomp, waterral en het woudaapje. Echter, als ik mijn geluidsbestanden bekijk van deze periode blijkt dat de week van oud en nieuw veel luidruchtiger was door het vuurwerk waardoor er toen slechts 47 soorten geregistreerd zijn. Ook de overvliegende soorten mijden Leiden rond 31 december. Er waren ook nauwelijks vogels die van zich laten horen. Zeker de roerdomp, waterral en het woudaapje hielden zich stil.

Zuidelijke doorgang

In de week na oud en nieuw begonnen langzaam de roerdomp, waterral en het woudaapje weer van zich te laten horen. In de week na 5 jan was het aantal geregistreerde soorten weer terug op het gemiddelde van 73 vogelsoorten, wat voor de winter normaal is. Vooral de uilen waren zeer actief in de nacht. Waarschijnlijk waren de knaagdieren op de kale stukken makkelijk zichtbaar. Ook meerdere roofvogels zoals sperwer en torenvalk waren aanwezig. Mijn angst was ongegrond. In tegendeel, het baggeren en rooien van de bomen bleek veel mindere verstoring dan de oud en nieuwviering. Het baggeren was ook klaar binnen de afgesproken twee weken. Meer gelaagdheid aan de oevers en ondiepe wateren tussen de eilanden, moet meer diversiteit geven aan planten en ook dieren. Ik geef toe, de kaalslag is even schrikken, maar ik garandeer dat het zo weer aangegroeid is. Nu het baggeren en rooien van bomen klaar is, blijven oevervogels nu al langer. Dat is het doel ook. Het riet langs de eilanden zal door de gemeente met het jaarlijkse maaien meegenomen worden. De Groengroep gaat zich inzetten voor het terugdringen van opkomende boompjes en bramen zodat de gelaagdheid van de oevers blijft.

Noordelijke doorgang naar de Ruigte.

Weinig wind, laagstaande voorjaarszon met uitzicht op De Ruigte. Onwerkelijk gevoel dat ik midden in de stad dobber. Ik ervaar rust maar mijn aanwezigheid verstoort wel de rust van de eilanden. De oevervogels laten zich niet zien. Ik zal zeker in de toekomst een wildcamera gaan plaatsen om beelden van de verschillende soorten te delen.

Ekster

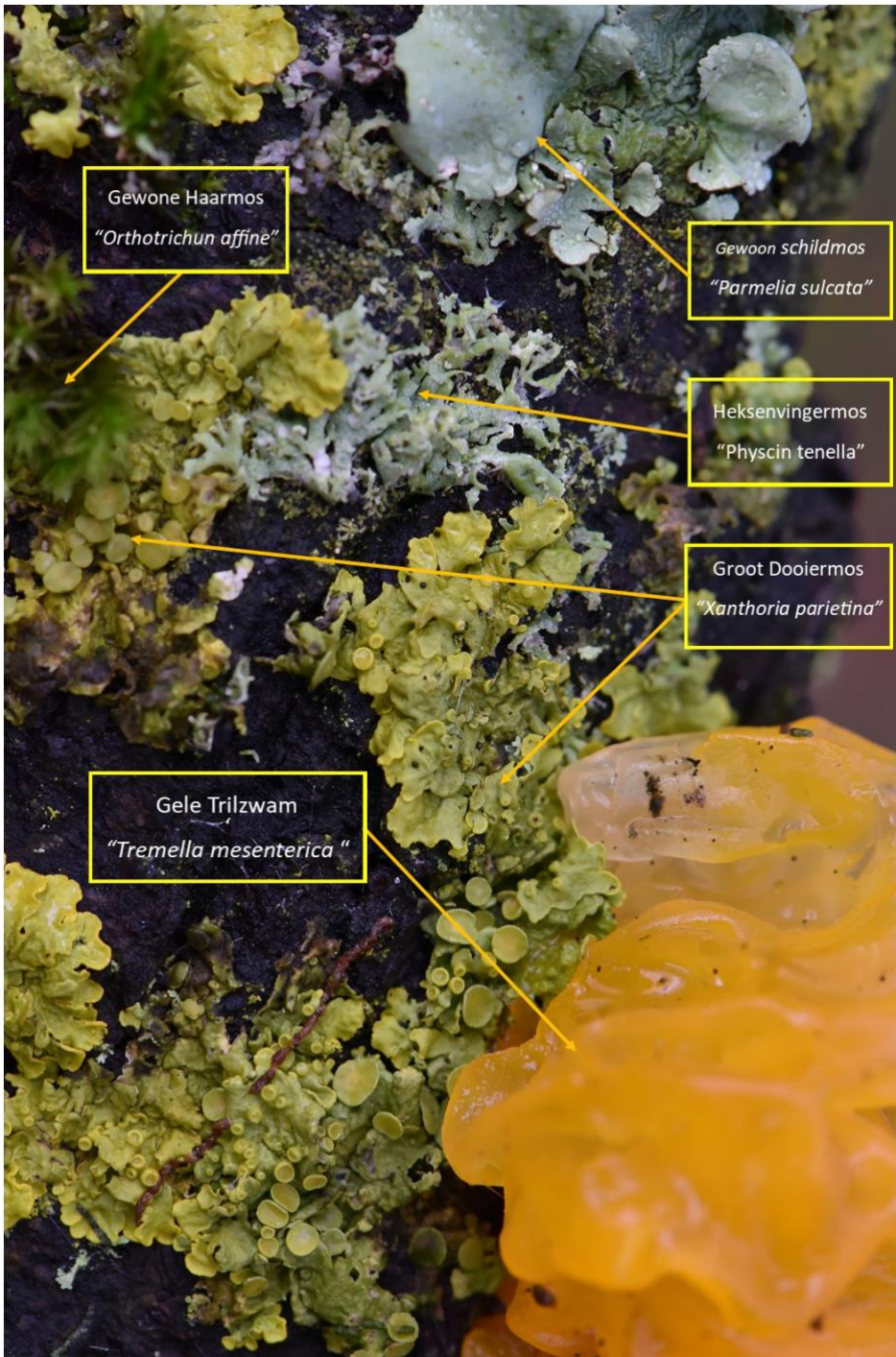
Dobberend in mijn kajak, zag ik in de top van een populier meer dan 36 eksters. Enorm spektakel en kabaal. Deze happening gebeurt elk voorjaar, in dezelfde week als vorig jaar en ook weer op zondag. Toeval? Bijzonder om mee te maken. Ook Darwin was hier getuige van en beschreef deze gebeurtenis als “marriage meeting”. Alle eksters van de omgeving laten hun jongen of singles kennismaken met soortgenoten om koppels te vormen. Deze happening duurde niet heel lang. Meestal blijven eksters hun leven lang bij elkaar als ze een koppel hebben gevormd. Ze maken in het voorjaar meerdere nesten en uiteindelijk kiezen ze er één. Oude of niet gebruikte nesten worden benut door bosuilen of andere vogels.

Reiger

Het baggeren joeg vogels niet uit De Ruigte maar sommigen verplaatsten zich wel naar het park. Ik heb een paar dagen geprobeerd een watersnip op de foto te krijgen die langs de kanten zijn eten bij elkaar scharrelde. Maar hij voelde zich veiliger in de braamstruiken die mij op afstand hielden. De reiger (*Ardeidae*) had er duidelijk minder problemen mee om op de foto gaan en deed zijn voordeel aan de verstoorde vissen.

Korstmossen

Bij de ingang van de vogelkijkwand is de bagger aan land gebracht. Hiervoor moest helaas een tak van de eik verwijderd worden. Op deze oude takken groeien vaak verschillende soorten korstmossen, zoals op de foto te zien is. De naam 'korstmos' is verwarrend, want in tegenstelling tot mossen zijn korstmossen geen planten. Het zijn namelijk schimmels, gisten, algen of blauwalgen, of beiden samen, die deze verschijning vormen. De algen maken door fotosynthese suiker aan, die ze delen met de schimmel en gisten voor energie. In ruil daarvoor geeft de schimmel de algen water en voedingsstoffen. De schimmels beschermen de algen. Ook de gisten vormen een bescherming tegen vijanden en concurrentie. Gewone haarmos aan de rand is wel een plant, samen met de gele trilzwam zijn het ook liefhebbers van dit soort biotopen. De tak ligt op de top van de Berg. Gebruik je smartphone als vergrootglas en beleef deze wereld.

Wit schotelkorst en groot dooiermos

Wit schotelkorst (*Lecanora chlorotera*) en **groot dooiermos** (*Xanthoria parietina*). Plaats in deze foto een nemo visje en het is net een zeeaquarium waar je naar kijkt. Dat is dus niet raar als je beseft dat het algen zijn.

Korstmossen zijn in het algemeen gevoelig voor klimaatverandering en luchtvervuiling. Daarom worden ze gebruikt als indicatoren voor luchtvervuiling. Het wel of niet aanwezig zijn van bepaalde soorten zegt iets over luchtkwaliteit. In de Ruigte zijn meer de stikstof/ammoniak minnende soorten. Hoe geler het **groot dooiermos**, hoe zuurder het is en hoe meer stikstof/ammoniak in de lucht. De gele kleurstof parietinezuur werd vroeger wel gebruikt als verfstof. Deze gele kleurstof wordt bloedrood wanneer deze in aanraking komt met een sterke base.

Hazelaar

De hazelaar (*Corylus avellana*) is een 'naaktbloeier': de plant bloeit als deze nog geen bladeren heeft. Aan de hazelaar zitten de mannelijke en vrouwelijke bloemen apart. De vrouwelijke bloemen zitten met drie tot vier stuks in een klein knopje bij elkaar. Een heel klein bloempje dat alleen de rode stijlen met de stempels laat zien. Ze beginnen nu te bloeien.

Hazelaar

De hazelaar (*Corylus avellana*) is voor de bestuiving afhankelijk van de wind, want de nectar- en stuifmeelminnende insecten zijn nog in rust. De mannelijke bloemen zitten zoals we noemen in de katjes en zijn al in de zomer aanwezig in de oksels van de bladeren. Ze gaan pas bloeien in januari. Vorig jaar november, na een korte vorstperiode, waren de eersten al gaan bloeien. Jammer, want dat zullen geen hazelnoten worden. Gelukkig zijn er nog genoeg over.

Braamblad

De winterrust, baggeren en door een drukke maand is de toer ietsje korter. Voor een bezoek aan De Ruigte kun je nu het beste schoenen aantrekken die wat modder kunnen hebben. Het vervoer van de bagger heeft wat schade achtergelaten. Blijf op de paden, dan herstelt het groen het snelst.

De lijst van vogels en vleermuizen die De Ruigte bezoeken van het laatste halfjaar 2025 is toegevoegd. Er zitten een paar bijzondere vogels tussen. Dit zijn vogels die overvliegen, bijvoorbeeld een zwarte specht. Die komen niet in Leiden voor maar wel in de buurt. Meestal controleer ik of er meer waarnemingen op die dag in de buurt of buiten Leiden zijn gedaan. In de winter maken vogels ook minder geluid. Er kunnen soorten aanwezig zijn die niet in de registratie zitten. De lijst wordt gemaakt door elke dag elk uur een halfuur geluiden op te nemen op 192 KHz. Deze data worden geanalyseerd met BirdNet. De vleermuizen worden handmatig gedaan. Ook nu weer zijn de data van drie weken niet geheel compleet omdat er geknoeid is met de opnamerecorder.

Helaas noodzakelijke gedragsregels:

- Geen toegang met auto of fiets
- Wandel over de paden
- Honden aan de lijn (drollen verwijderen)
- Afval meenemen (of in de prullenbak bij de entree van het park)
- Verboden te zwemmen of te varen in de wateren rondom de eilanden
- Verboden om de eilanden te betreden
- Verboden om te barbecueën en/of open vuur te maken
- Verboden te kamperen

Algemene informatie over De Ruigte

Het natuurpark wordt in samenspraak met de gemeente beheerd door de Groengroep. De Groengroep bestaat uit bewoners van Vreewijk. Eén keer per maand wordt er onderhoud uitgevoerd door de Groengroep. Lijkt het u leuk om ook een actieve bijdrage te leveren, informeer naar de volgende werkdag via DeRuigte@outlook.com
Lees meer informatie op de speciale pagina van De Ruigte (onder Thema's)

Contact

Groengroep: DeRuigte@outlook.com

Gemeente: Gerpieter Wilbrink g.wilbrink@leiden.nl, tel 14071

Abonneer jezelf!

Ben je nog niet geabonneerd op deze website, doe dit dan nu.

Je krijgt dan een melding via e-mail bij een nieuw bericht op de website.

Vergeet niet de aanmelding daar te bevestigen!

Je hoeft dan bijvoorbeeld niets te missen van deze boeiende maandelijkse toer door De Ruigte.